

Kan en frivillig kommunindelningsreform lyckas? Erfarenheter från Finland 2005-2013

Oslo 11.12.2013 Siv Sandberg, Åbo Akademi

Kommunindelningsreformer i Finland 1975-2017

	Nationell reform?	
Princip för förändringar	<i>Nej</i>	<i>Ja</i>
<i>Bottom-up</i> (kommunerna väljer)	1975-2004 Kommunsammanslagningar på kommunernas eget initiativ	2005-2011 Kommun- och servicestruktur-reformen
<i>Top-down</i> (regeringen bestämmer)		2011-2017 Kommunreformen

Första vägen: Kommun- och servicestrukturreformen 2005-2011

- Nationell reform
- Lösenord: frivillighet
- Kommunsammanslagningar eller interkommunalt samarbete (hälsa & social)
- Antalet kommuner minskade med drygt 100
- Antalet huvudmän inom social- och hälsovården minskade från ca 240 till ca 120 (nya, större samarbeten)
- Kritik: Oenhetligt resultat

Andra vågen: Kommunreformen 2011-

- Syfte: Åstadkomma livskraftiga kommuner med förutsättningar för egen serviceproduktion
- Kommunsammanslagningar
- Regeringen styr genomförandet
- Konkret mekanism *utredningsskyldighet* (kriterier befolkningsunderlag, pendling, ekonomi)
- Utredningar klara 2014

Kommunsammanslagningar

2000-2013

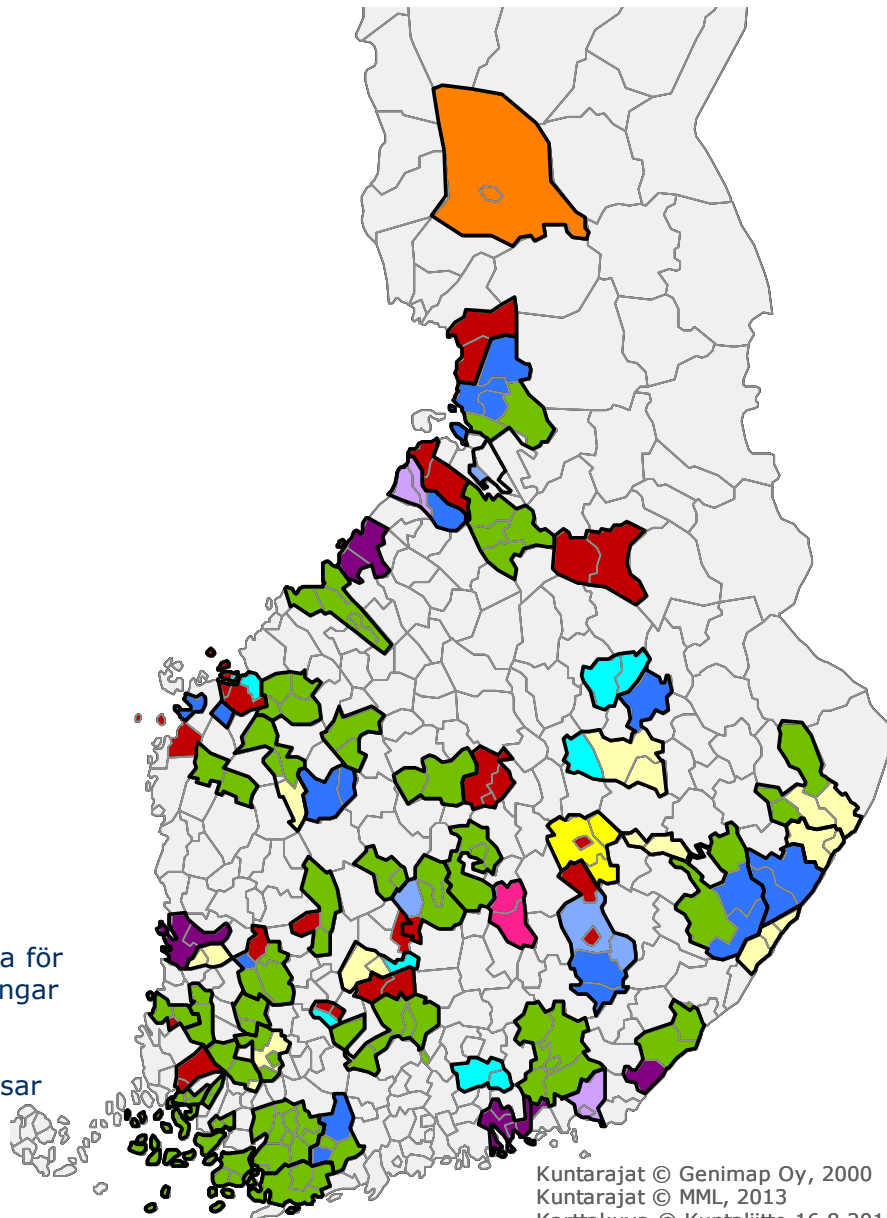
■ 2013	(11 sammanslagningar, 26 kommuner)
■ 2011	(6 sammanslagningar, 12 kommuner)
■ 2010	(4 sammanslagningar, 10 kommuner)
■ 2009	(32 sammanslagningar, 99 kommuner)
■ 2008	(1 sammanslagning, 2 kommuner)
■ 2007	(14 sammanslagningar, 30 kommuner)
■ 2006	(1 sammanslagning, 2 kommuner)
■ 2005	(10 sammanslagningar, 22 kommuner)
■ 2004	(1 sammanslagning, 3 kommuner)
■ 2003	(2 sammanslagningar, 4 kommuner)
■ 2001	(3 sammanslagningar, 7 kommuner)

Förändring av antalet kommuner:

2013	-16	2006	-1
2012	0	2005	-12
2011	-6	2004	-2
2010	-6	2003	-2
2009	-67	2002	0
2008	-1	2001	-4
2007	-15	Totalt	- 132

Kartan baserar sig på kommunindelningen år 2000. Gränserna för de nya kommuner som uppstått efter kommunsammanslagningar är utmärkta med mörk färg enligt kommunindelningen 2013.

En del av kommunerna har genomgått flera kommunsammanslagningar under åren 2000-2013. Kartan visar den senaste kommunindelningsförändringen.

Kuntarajat © Genimap Oy, 2000
Kuntarajat © MML, 2013
Karttakuva © Kuntaliitto 16.8.2013

Diskrepans mellan reformens mål och spelregler

Kommun- och servicestrukturreformen skapade spelrum – som kommunerna utnyttjade

- Nej-linjen
- Omorganisering som skenmanöver
- Lapptäcksförändringar (politik som det möjligast konst)
- Konsistenta moderata förändringar
- Konsistenta radikala förändringar

Faktorer som underlättat/bromsat genomförandet av reformen lokalt. Kommunpolitiker i sammanslagna kommuner (n = 617, sammanslagningar 2007-2009, skala +100 till -100)

Källa: Sandberg 2012, 48

UNDERLÄTTAR MEST

- Ekonomiska incitament ("gulerötter") (+32)
- Tjänstemännens åsikter(+27)
- Det lokala näringslivets åsikter (+25)
- Politikernas åsikter (+ 20)
- Tidigare samarbete mellan kommunerna (+ 16)

BROMSAR MEST

- Kommuninvånarnas åsikter (- 7)
- Grannkommunernas beslut (-4)
- De lokala mediernas åsikter (0)

Kan en frivillig kommunindelningsreform lyckas? Skede I: Få kommunerna med på tåget

1. Kommunindelningen förändras inte spontant (trots stödjande lagstiftning)
2. Reformens spelregler är viktiga
3. Det finns en dynamik underifrån (ifall regeringen sätter igång spelet)...
4. ...men enbart bottom-up ger inte ett enhetligt resultat (om det var målet)
5. Vetospelarna får stor makt om det saknas problemlösningsmekanismer

Kan en frivillig kommunindelningsreform lyckas?

Skede 2: Bygga en ny kommun

1. En kommunsammanslagning löser inga problem, men skapar utvecklingspotential
2. *Hur* reformen genomförs avgör ifall den lyckas
3. En reform har alltid ett politiskt pris
4. Ständigt förändrade spelregler (alla rätt blir allt fel) bromsar utvecklingen underifrån